

A MORAL COUNCELLING APPROACH
TO MODERN HUMAN REPRODUCTION TECHNIQUES

Modern technology associated with human reproduction offers solutions enabling couples or individuals until now condemned by biomedical research to childlessness, to produce offspring.

If moral principles prevailing to date provided individuals and communities with guidance in making decisions affecting their profound needs, desires, and rights, who or what will help persons to make decisions on matters lying outside the scope of solutions already given?

Does the history of mankind or the history of morality provide any indications that might make it possible to tackle problems connected with human reproduction, which are novel - or at least new in terms of possible solutions? How can a balance be struck between:

- a) a tendency towards progress
- b) the satisfaction of profound human needs and desires with
- c) the demand for a moral code to shape a human ethos?

Opinions concerning these problems are divided.

The new solutions are not free from moral implications. Answers to moral dilemmas can be sought in the area of religion and theology. The answers are based on fundamental truths of faith which, expressed in the form of moral rules, operate as criteria of acceptance of proposed solutions and help to reach specific decisions. A moral rule is not an arbitrary command; it results from basic principles of Christian anthropology regarding a) the source of life, b) man's participation in the creation of human life, c) the meaning and aim of reproduction in man, d) the meaning of a temporary or final sterility and whether to overcome it by having recourse to external help or by accepting it with resignation. It should be noted that the Christian Churches do not advocate having children at a price though they sympathise with childlessness.

Therefore, Christian Churches follow with interest current developments in research and clinical applications in the field of reproduction and are concerned about the intervention of new technologies in these areas. These concerns are related to a) existing or potential dangers for the present and the future of children to be born, b) the possibility of fragmentation of human sexuality and fertility, c) the violation of fundamental theological concepts of man.

Such concerns do not leave churches indifferent, especially when they seek a moral standard which shapes human ethos in retrospect to modern trends. These modern trends demand more knowledge (gnosis) and progress in order to cover deeper human needs in the area of reproduction. Therefore, these concerns are not out of the churches interest.

Some people greet the new capabilities of the proposed solutions as a joyful message that the deep need of existential meaning has been met. Thus, they invite scientists, couples or even separate individuals to take advantage of the offered opportunities.

Others, who are oriented positively, will continue to hesitate to accept the apparent future consequences, being that they cannot be fully tested in terms of their finality. This is especially so, as long as the testing is done on human beings.

Others, deeply believe that these interventions touch on the inner substance of man himself and that they induce considerable alternations in the present and future relationships between couples, children and societies. Even though they sympathise with their desires and recognise the present childlessness as an imperfection in the union of man and woman, they recommend, with or without reservation, abstinence from such acts. On a personal level, they say, sexual intercourse adds a "plus" to the quality of having children. They accept that giving consultative guidance on a personal basis is the sine qua non factor for supporting those individuals who face the challenges of modern technology in order to fulfil their deepest needs and desires.

919 244

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΗΘΙΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ
ΣΤΙΣ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗΣ
ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ*

Έπιθυμία και τεχνολογία

Στή σημερινή εποχή, εποχή διάχυτης έπιθυμίας άποφυγής τής τεκνογονίας και περιορισμού τών γεννήσεων, μία μερίδα πληθυσμού επιδιώκει τήν πάση θυσία τεκνοποιία με θεμιτά και άθεμιτα, με έννομα και άνομα, νόμιμα και παράνομα, ήθικα και άνήθικα, άήθη και άσυνήθιστα όπως διατείνονται πολλοί μέσα¹.

Βρισκόμαστε μπροστά στό σύγχρονο φαινόμενο άναπτύξεως νέων μεθόδων και τεχνικών άναπαραγωγής του άνθρώπου, οι όποιοι όμως θέτουν και μία σειρά βιοιατρικών, βιοηθικών και νομικών προβλημάτων και προβάλλουν στή σκέψη μας ήθικα έρωτήματα που συνδέονται με αυτές τές μεθόδους και τές τεχνικές².

Θεμελιώδης όρμη του άνθρώπου φαίνεται να είναι ή επιδίωξη του να κάνει «τά αδύνατα δυνατά». Για να τό κατορθώσει μάλιστα αυτό επικαλείται και άλλες δυνάμεις πέρα από τές δικές του και χρησιμοποιεί έξωτερική βοήθεια. Από τήν αλήθ τής ανθρωπότητας διαπιστώνουμε χρήση ύποτυπώδους έστω τεχνολογίας για να φθάσουμε στήν «τεχνολογική επανάσταση» τών καιρών μας. Ο άνθρωπος έμαθε να χειρίζεται σιγά σιγά σχεδόν τέλεια τά υλικά και τά στοιχεία που του προσέφερε ο γύρω του κόσμος ή να κατασκευάζει ο ίδιος άλλα άπ' αυτά. Σήμερα, με τή «βιολογική επανάσταση», έμαθε να χειρίζεται τά όργανα του σώματός του ως εξαρτήματα (μεταμοσχεύσεις), να παρεμβαίνει ακόμα και στόν γενετικό του έξοπλισμό (γενετική μηχανική)³.

Όλους μάς γοητεύει ή τεχνολογία, όταν μάλιστα μάς δίνει τή δυνατότητα να εκπληρώσουμε βαθύτατες άνάγκες και έπιθυμίες που προβάλλονται ως αναφαίρετα δικαιώματα τής ανθρωπίνης ύπαρξης. Η έπιθυμία συναντάει τήν τεχνολογία που τήν καθιστά έφικτή. Ο άνθρωπος δέν παραμένει απλώς στό στάδιο τής «παντοδυναμίας τής σκέψεις και τής έπιθυμίας», ή όποια χαρακτηρίζει τήν «παιδική» λεγόμενη «νοοτροπία», άλλ' ενήλικας πιά στηρίζει όλες του τές έλπίδες στήν πράξη που επιτυγχάνει τό ποθητό άποτέλεσμα συνδυάζοντας δύο λογικές. Τήν αλογική τής έπιθυμίας που διατυπώνεται στήν ακόλουθη φράση: άπαξ και έπιθυμήσω κάτι ενδίδω σ' αυτήν, και τήν «τεχνοκρατική λογική» που μπορεί να υλοποιήσει στήν πράξη τές σκέψεις και τές έπιθυμίες.

Αυτό όμως που είναι από τήν πλευρά τής τεχνικής δυνατό είναι για τον άνθρωπο και επιθυμητό; Είναι μάλιστα και υποχρεωτικό και δέον; "Αν ή τεχνική μᾶς πεί: «Νά τί μπορούμε νά κάνουμε!» ἐμεῖς θά «πρέπει καί νά τό κάνουμε;»

Πρίν ὅμως θέσουμε αὐτά τά ἐρωτήματα πού συνιστοῦν αὐτό πού θά ὀνομάζουμε «ἀξιολογική πρόκληση τῆς τεχνολογίας» ὀφείλουμε νά διαπιστώσουμε πώς «μέ λογισμό καί μ' ὄνειρο» —μέ φαντασία δηλαδή, πού μέχρι πρίν ἀπό λίγο χαρακτηρίζταν ὡς ἐπιστημονική— ἡ ἱατρική ἐπιστημονική τεχνολογία μπόρεσε νά κάνει πραγματικότητα τρία ὄνειρα τοῦ ἀνθρώπου, στόν τομέα τουλάχιστον πού μᾶς ἀπασχολεῖ στό παρόν ἄρθρο.

1. Νά μή κάνει παιδιά ὅταν δέν τά θέλει (ἀντισύλληψη, στειροποίηση, ἄμβλωση)·

2. Νά κάνει παιδιά ὅταν τά θέλει (πάλη ἐναντίον τῆς στειρότητας, τεχνητή γονιμοποίηση, ἐξωσωματική γονιμοποίηση...)

3. Νά κάνει τά παιδιά πού θέλει (προγεννητική διάγνωση, ἐπιλεκτική ἄμβλωση ἢ ἄμβλωση κατόπιν εὐγονικής ἐνδείξεως)⁴.

Αὐτό πού ἦταν ἓνα μακρινό καί ἄπιστο ὄνειρο, σήμερα γίνεται κοντινὴ καί χειροπιαστὴ πραγματικότητα.

Ἐρωτήματα καί προβληματισμοί

Οἱ νέες, ὅμως, δυνατότητες θέτουν νέα προβλήματα καί ἀπαιτοῦν νέες λύσεις. Ἐδῶ καί τριανταπέντε περίπου χρόνια προκύπτουν πλείστα ὅσα ἠθικά ἐρωτήματα πού ἀφοροῦν τίς νέες αὐτές νίκες τῆς τεχνικής. Μπροστά μας ἐκτείνεται ἓνα πεδίο ἐντελῶς καινούργιο καί τά ἐρωτήματα πού τίθενται ἀγγίζουν τά ὅρια τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς μέσα στόν ὄριζοντα ἐνός «θαυμαστοῦ καί γενναίου κόσμου». Ἡ χριστιανική ἀλλά καί κάθε ἄλλη φιλοσοφική ἢ θρησκευτική παραδοσιακή ἠθική βρίσκεται μπροστά σέ δυσεπίλυτα προβλήματα πού δέν ἐπιδέχονται εὐκολες λύσεις καί ἀποφάσεις, οὔτε ὅμως καί ἀναβολές.

Ἐπιπλέον, ὁ ἠθικός προβληματισμός ἔτσι ὅπως σκιαγραφεῖται δίνει τήν εὐκαιρία καί τή δυνατότητα νά διερωτηθοῦμε ὅλοι μας κατά πόσο μπορεῖ ἡ παραδοσιακή ἠθική εἴτε φιλοσοφική εἶναι αὐτή εἴτε θρησκευτική νά εἶναι δεσμευτική γιά τίς ἐφαρμογές τῆς σύγχρονης τεχνολογίας σέ θέματα ἀναπαραγωγῆς τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐάν οἱ ἐπικρατοῦσες μέχρι σήμερα ἠθικές ἀρχές προσανατολίζουν τά άτομα καί τίς κοινωνίες νά πάρουν ἀποφάσεις μέ τίς ὁποῖες ρυθμίζουν βαθύτερες ἀνάγκες, ἐπιθυμίες καί δικαιώματα πρὸς μιά συγκεκριμένη κατεύθυνση, ποῖο ἢ ποῖός θά εἶναι ἐκεῖνος πού θά βοηθήσει τοὺς ἀνθρώπους στή λήψη ἀποφάσεων γιά θέματα πού ξεφεύγουν ἀπό λύσεις πού ἔχουν ἤδη δοθεῖ;

Ἐπὶ πλάκῃ, ἔστω στοιχεῖα στήν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητας καί τῆς ἠθικῆς

πού νά επιτρέπουν νά αντιμετωπίσουμε καινοφανή —νέα τουλάχιστον— ως προς τίς δυνατότητες λύσεων— προβλήματα πού συνδέονται μέ τήν αναπαραγωγή του ανθρώπου; Πώς είναι δυνατό νά εξισοροπηθοῦν;

—ή τάση γιά πρόοδο,

—ή κάλυψη βαθύτερων ἀνθρώπινων ἀναγκῶν καί ἐπιθυμιῶν μέ

—τήν ἀναζήτηση ἑνός ἠθικοῦ δέοντος πού διαμορφώνει τό ἀνθρώπινο ἦθος;

Οἱ ἀπόψεις γιά ὅλα αὐτά τά ἐρωτήματα διχάζονται:

Ἐναντι τοῦ περιορισμοῦ πού ἡ ἠθική φαίνεται ὅτι θέλει νά ἐπιβάλλει στήν ἐπιστήμη, ἀπαγορεύοντάς της νά εἰσχωρήσει στά μυστήρια τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς, τίθεται τό ἀκόλουθο ἐρώτημα: πάνω σέ τί στηρίζεται ἡ ἠθική γιά νά μιλάει μέ τόση ἀβυσθία πάνω σέ αὐτά τά ζητήματα; Ἐν δυνάμει τίνος, ποίων ἀρχῶν, ποιάς ιδεώδους ἀντιλήψεως γιά τόν ἄνθρωπο μπορεῖ ν' ἀντιταχθεῖ σ' αὐτούς τούς νέους πειραματισμούς; Αὐτό τό ἐρώτημα ἀξίζει νά τό προσέξουν σοβαρά οἱ εἰδικοί, ἀλλά καί κάθε ἄνθρωπος πού ψάχνει γιά ἕνα καλλίτερο μέλλον τῆς ἀνθρωπότητος, γιά ἕνα καλλίτερο κόσμο. Θά ἦταν ὀπωσδήποτε ἀναγκαῖο καί χρήσιμο νά ἔχουν ἤδη ἐκφρασθεῖ οἱ θεολόγοι καί οἱ ἠθικοὶ ἐπιστήμονες ἔχοντας μελετήσει τίς νέες ἐξελίξεις τῆς ἐπιστήμης πρὶν αὐτές γίνουν πραγματικότητας νά ἔχουν διατυπώσει τίς παρατηρήσεις καί τίς ἠθικές κρίσεις τους πρὶν ἐγκατασταθεῖ μία κατάσταση πανικοῦ. Πολλοί ἀπ' αὐτούς ἔχουν διερωτηθεῖ ἂν ἔπρεπε νά μιλήσουν πολύ πρὶν ἢ εὐθύς ἀμέσως. Ἄρκετοί πάντως ἔχουν πάρει ἤδη θέση πάνω στίς νέες αὐτές ἐπιστημονικές ἐξελίξεις⁵.

Ἴσως ὅμως, σ' αὐτό τό σημεῖο, θά ἔπρεπε, ἀφήνοντας κατά μέρος τίς γενικές θεωρήσεις νά πλησιάσουμε τόν συγκεκριμένο ἄνθρωπο πού ἔρχεται ἐνώπιόν μας μέ συγκεκριμένα αἰτήματα ὑπερβάσεως τῶν δυσκολιῶν του σέ θέματα τεκνογονίας καί ἀπαιτεῖ ἀπό ἐμᾶς διεξόδους πού νά μπορέσουν νά ἐκπληρώσουν τήν ἐπιθυμία του. Τί δυνατότητες διαθέτουμε ἀπό πλευρᾶς ἠθικῆς παραδόσεως ὥστε νά ἀναποκριθοῦμε στό ἐρώτημά του καί νά δώσουμε ἀπάντηση; Αὐτό βέβαια δέν θά μπορέσει νά γίνει ἢ δέν πρέπει νά γίνει χωρὶς κάποιες προϋποθέσεις:

— Ἀπό τή μία πλευρά δέν μπορούμε νά δώσουμε τήν ἐντύπωση ὅτι ἤδη κατέχουμε τίς ἀπαντήσεις σέ αὐτά τά καινούργια ἐρωτήματα καί ὅτι ἔχουμε τό μονοπώλιο τῶν λύσεων. Εἶναι ἀσφαλῶς ἀναγκαῖος ὁ εἰλικρινῆς καί ἀνοιχτός διάλογος ἀνάμεσα σέ ἐρευνητές, γιαιτρούς, νομικούς, θεολόγους καί ἐκκλησιαστικούς ὑπευθύνους.

— Ἀπό τήν ἄλλη πλευρά ἐπιβάλλεται ὀπωσδήποτε ἐξαιρετική σύνεση εὐθύς ὡς ἀγγίζουμε τόν ἄνθρωπο στίς πρῶτες πρῶτες ἀρχές του καί τίς ἐπιθυμίες του.

Δεσπόζουσες ἀπόψεις

Ἡ θεολογική μου ιδιότητα μέ ὑποχρεώνει εὐθύς ἀμέσως νά παραθέσω